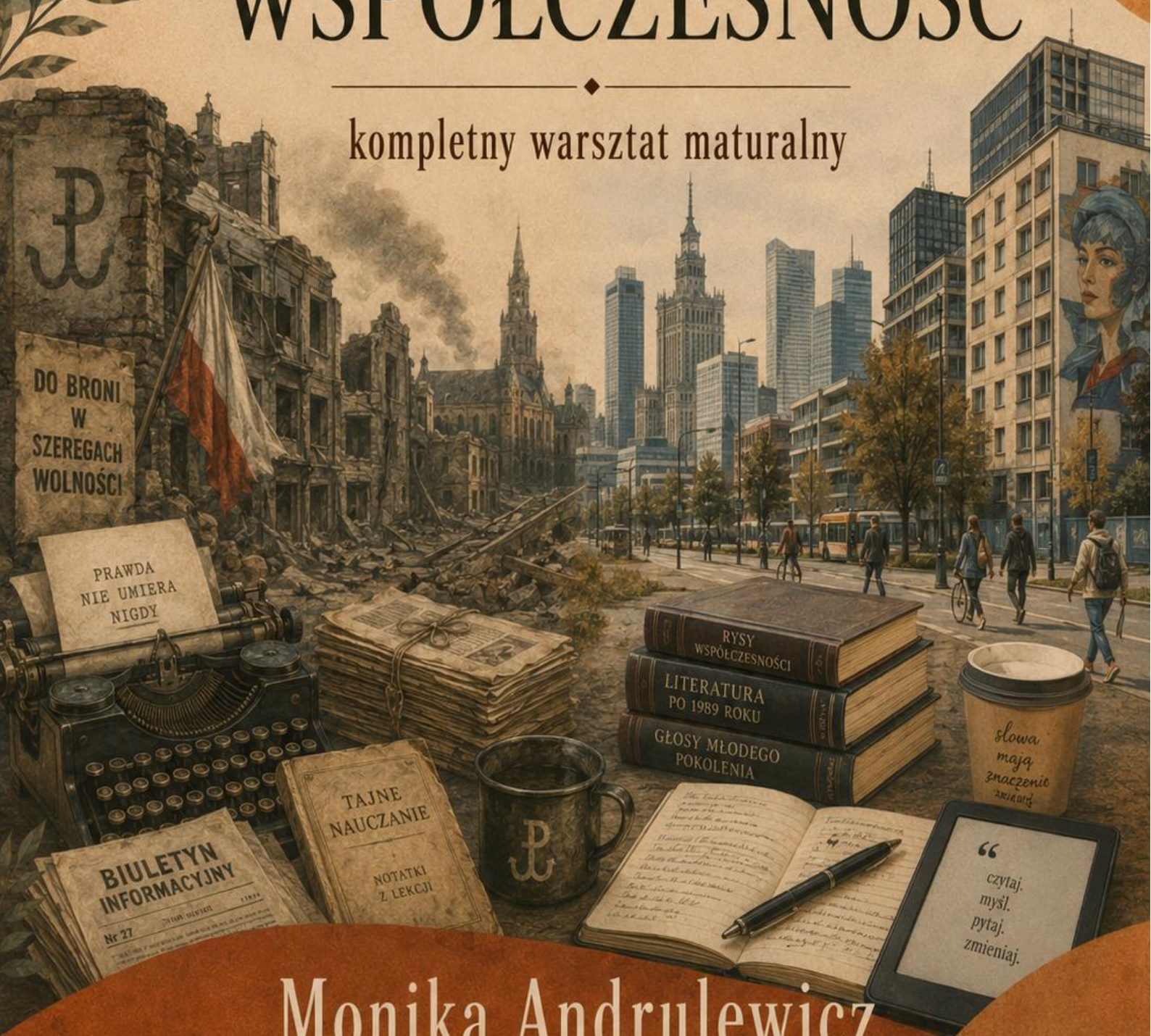

Teoria • Zadania • Sprawdzian • Matura ustna • Wypracowanie

WOJNA I OKUPACJA i WSPÓŁCZESNOŚĆ

kompletny warsztat maturalny

Monika Andrulewicz

Zdaj Dobrze

Spis treści

WOJNA I OKUPACJA.....	5
Teoria potrzebna do zdania matury.....	5
Sztuka epoki.....	8
Krzysztof Kamil Baczyński – pokolenie, które dorastało do wojny.....	19
Tadeusz Borowski, „Proszę państwa do gazu” – człowiek wewnątrz lagru.....	21
Gustaw Herling-Grudziński, „Inny świat” – zniewolenie i granice moralności.....	23
Hanna Krall, „Zdążyć przed Panem Bogiem” – Zagłada, pamięć i walka o życie.....	27
Tadeusz Różewicz – ocalony po katastrofie.....	30
Tadeusz Gajcy – poezja apokalipsy, metafizyki i odpowiedzialności.....	31
Mapa problemów – cztery lektury rdzeniowe.....	33
Jak CKE pyta o wojnę i okupację?.....	36
Odpowiedzi i zasady oceniania.....	41
Jak CKE pyta o wojnę i okupację? Wnioski dla maturzysty.....	44
45 autorskich zadań maturalnych.....	46
Odpowiedzi, punktacja i wskazówki.....	61
Wielki sprawdzian.....	70
Klucz odpowiedzi.....	82
Wojna i okupacja na maturze ustnej.....	89
56 „Człowiek zlagrowany” jako ofiara zbrodniczego systemu.....	90
57. Jakie znaczenie ma tytuł dla odczytania sensu utworu?.....	92
58. Konsekwencje zniewolenia człowieka.....	94
59. Czy możliwe jest zachowanie godności w skrajnych sytuacjach?.....	95
60. Zagłada z perspektywy świadka i uczestnika wydarzeń w getcie.....	97
61. Walka o życie z perspektywy wojennej i powojennej.....	99
Kontekstownik do pytań z wojny i okupacji.....	101
Bank najważniejszych pojęć.....	102
Zaplanuj dowolną odpowiedź ustną.....	104
Wojna i okupacja w wypracowaniu maturalnym.....	105
30 tematów typu maturalnego.....	106
Kontekstownik do wypracowań.....	145
Bank argumentów – co naprawdę można udowodnić?.....	145
Kryteria samooceny.....	145
WSPÓŁCZESNOŚĆ.....	148
Teoria potrzebna do zdania matury.....	148
Sztuka.....	152
Albert Camus, „Dżuma”.....	164
George Orwell, „Rok 1984”.....	166
Sławomir Mrożek, „Tango”.....	169
Marek Nowakowski, „Górą «Edek»”.....	171
Andrzej Stasiuk, „Miejsce”.....	172
Olga Tokarczuk, „Profesor Andrews w Warszawie”.....	172

WOJNA I OKUPACJA/WSPÓŁCZESNOŚĆ

Ryszard Kapuściński, „Podróże z Herodotem”	173
Poezja współczesna – czego naprawdę wymaga podstawa?	175
Język.....	175
Socrealizm.....	177
Najważniejsze problemy współczesności – mapa lektur.....	178
Co powinieneś umieć po tej części?	179
Jak CKE pyta o współczesność?	180
Literatura 1945-1989.....	180
Literatura po roku 1989	184
Klucz odpowiedzi	188
Literatura 1945-1989.....	188
Literatura po roku 1989	190
50 zadań autorskich w stylu CKE.....	192
Klucz odpowiedzi	214
Wielki sprawdzian ze współczesności.....	227
Klucz odpowiedzi i zasady oceniania.....	250
Współczesność na maturze ustnej.....	256
62. Co skłania człowieka do poświęceń?.....	257
63. Człowiek wobec cierpienia i śmierci.....	259
64. Czy możliwa jest przyjaźń w sytuacjach skrajnych?.....	261
65. Jakie postawy przyjmuje człowiek wobec zła?	263
66. Czy możliwe jest zbudowanie doskonałego państwa?.....	265
67. Jak zachować wolność w państwie totalitarnym?.....	267
68. Znaczenie propagandy w państwie totalitarnym.....	269
69. Nowomowa jako sposób na ograniczenie wolności człowieka.....	271
70. Bunt przeciwko porządkowi społecznemu.....	273
71. Konflikt pokoleń.....	275
72. Normy społeczne – ograniczają człowieka czy porządkują życie?.....	277
73. W jakim celu autor nawiązuje w swoim tekście do innego tekstu?	279
74. Miejsca ważne w życiu człowieka	281
75. Stan wojenny z perspektywy obcokrajowca	283
76. Czym dla człowieka może być podróżowanie?.....	285
Kontekstownik do pytań ze współczesności.....	287
Zaplanuj dowolną odpowiedź ustną.....	287
Trening w trzech etapach.....	288
40 tematów wypracowań w stylu CKE	289
Warsztat wypracowania – ćwiczenia i karty pracy.....	309
Wskazówki do ćwiczeń.....	314
Karty planowania pracy	315

MONIKA ANDRULEWICZ

WOJNA I OKUPACJA

KOMPLETNY WARSZTAT MATURALNY

teoria • CKE • zadania • sprawdzian • ustna • wypracowanie

LEKTURY
MATURALNE

WOJNA I OKUPACJA

Teoria potrzebna do zdania matury

Literatura wojny i okupacji nie tworzy jednego programu artystycznego. Łączy ją przede wszystkim doświadczenie historyczne, które gwałtownie zmieniło sposób myślenia o człowieku, moralności, wspólnocie i języku. Wojna stawia bohatera w sytuacji, w której dawne normy zostają poddane próbie, a system totalitarny próbuje odebrać jednostce nie tylko wolność, lecz także godność, więzi i zdolność samodzielnej oceny własnych czynów.

Na maturze ta część materiału jest wyjątkowo funkcjonalna. Można ją wykorzystać w pytaniach o zniewolenie, godność, pamięć, heroizm, odpowiedzialność, wybór w sytuacji granicznej, kryzys wartości, dehumanizację, samotność, solidarność, śmierć i walkę o ocalenie człowieczeństwa. Jednocześnie CKE coraz częściej sprawdza nie samą znajomość hasła, lecz umiejętność pokazania, jak konkretny mechanizm działa w scenie, obrazie poetyckim albo decyzji bohatera.

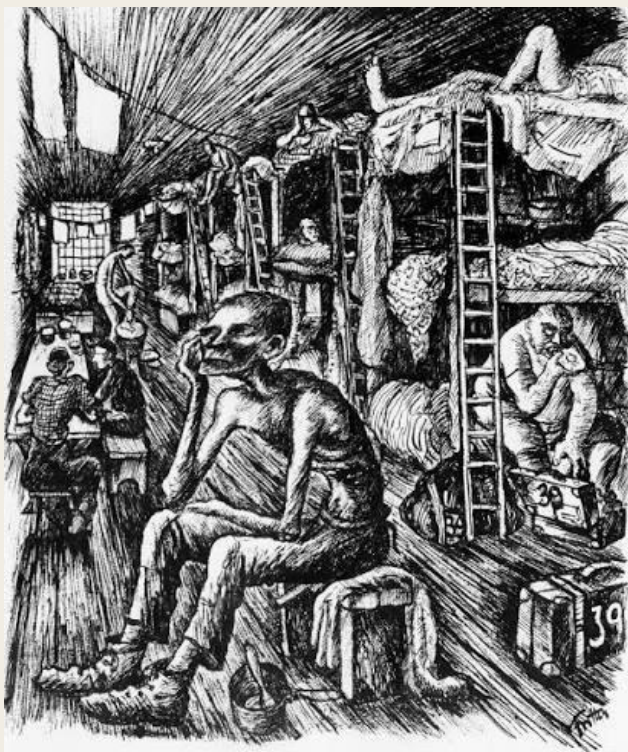
JAK KORZYSTAĆ Z TEJ CZĘŚCI Najpierw opanuj cztery rdzenie: Baczyński – doświadczenie pokolenia; Borowski – mechanizm łagru; Herling-Grudziński – mechanizm łagru; Krall – pamięć, Zagłada i walka o życie. Dopiero potem dołączaj pojęcia. „Dehumanizacja” bez sceny jest definicją; na maturze punkt daje dopiero wyjaśnienie, co system robi z człowiekiem i po czym to w tekście widać.

1. Wojna i okupacja na maturze – aktualny zakres

Podstawa programowa wymienia „literaturę wojny i okupacji” jako osobny okres w porządku historycznoliterackim. Na poziomie podstawowym uczeń ma znać w całości reportaż Hanny Krall „Zdażyć przed Panem Bogiem”, opowiadanie Tadeusza Borowskiego „Proszę państwa do gazu”, fragmenty „Innego świata” Gustawa Herlinga-Grudzińskiego oraz wybrane wiersze Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. Podstawa nie wskazuje jednego obowiązkowego zestawu tytułów wierszy Baczyńskiego, dlatego kluczowe jest rozpoznawanie jego poetyki i problematyki na podstawie różnych tekstów.

Status	Tekst / autor	Co trzeba umieć naprawdę
Zakres podstawowy – w całości	Hanna Krall, „Zdażyć przed Panem Bogiem”	Rozumieć konstrukcję reportażu, rolę Marka Edelmana jako świadka i uczestnika, sens tytułu, problem godności, pamięci, Zagłady oraz powiązanie wojennej walki o życie z powojenną pracą lekarza.
Zakres podstawowy – utwór krótki	Tadeusz Borowski, „Proszę państwa do gazu”	Wyjaśniać mechanizm zlagrowania, dehumanizację, język i perspektywę narratora, rolę obozowej hierarchii, głodu i walki o przetrwanie; odróżniać autora od narratora Tadeusza.
Zakres podstawowy – fragmenty	Gustaw Herling-Grudziński, „Inny świat”	Wyjaśniać sens tytułu, mechanizmy zniewolenia w łagrze, wpływ głodu i pracy na moralność, konsekwencje życia w systemie oraz możliwość oporu i zachowania wewnętrznej niezależności.

2. Bedřich Fritta – codzienność w przestrzeni odczłowieczenia

Bedřich Fritta, „In the Men's Living Quarters” („W męskiej kwaterze mieszkalnej”), 1941–1944.
Wikimedia Commons; domena publiczna.

CO WIDZIMY?

W ciasnym wnętrzu stoją wielopiętrowe prycze. Ludzie leżą, siedzą, rozmawiają lub wykonują drobne czynności. Na pierwszym planie wyróżnia się wychudzony mężczyzna. Rzeczy osobiste i ciała niemal wypełniają całą przestrzeń.

NA CO PATRZEĆ?

- zagęszczony kadr – prawie brak wolnej przestrzeni i prywatności
- wychudzone ciało na pierwszym planie – fizyczna cena warunków życia
- mocny, nerwowy rysunek i gęste kreskowanie – napięcie zamiast estetyzacji
- piętrowe prycze – człowiek podporządkowany organizacji miejsca
- walizki, drobne przedmioty, numer – resztki prywatnego życia w systemie zbiorowego przymusu

CO TO ZNACZY?

Przestrzeń nie jest neutralnym tłem. Sama organizuje doświadczenie przemocy: ścisk, brak prywatności, głód i wyczerpanie sprawiają, że człowiek ma coraz mniej miejsca także w sensie symbolicznym. Jednocześnie obecność drobnych gestów pokazuje próbę podtrzymania zwyczajnego życia.

DŁACZEGO TO WAŻNE DLA EPOKI?

Rysunki Fritty powstawały w getcie Theresienstadt. Są przykładem sztuki jako świadectwa tworzonego „od środka” rzeczywistości prześladowania. Artysta nie buduje heroicznego pomnika – pokazuje warunki życia, które same oskarżają system.

POŁĄCZ Z LITERATURĄ

„Proszę państwa do gazu” – obóz jako przestrzeń przekształcająca relacje i zachowania ludzi. „Inny świat” – można zestawić mechanizm redukcji człowieka przez głód, tłok i przymus, ale trzeba zachować różnicę między nazistowskim systemem obozowym a sowieckim łagrem.

DO MATURY

Kontekst do tematów o dehumanizacji, codzienności w sytuacji granicznej, przemocy systemowej, godności, głodzie, izolacji i wpływie przestrzeni na człowieka.

NIE POMYL

Theresienstadt nie jest „tym samym” co Auschwitz ani sowiecki łager. Na maturze można porównywać mechanizmy odczłowieczenia, ale nie wolno zacierać historycznych różnic między gettem/obozem przejściowym, obozem koncentracyjnym i łagrem.

Narrator Tadek – nie myl z autorem

Tadek ma wyraźne związki z biografią Tadeusza Borowskiego, ale jest konstrukcją literacką. Nie należy więc pisać, że „Borowski mówi i robi” to, co narrator w opowiadaniu. Autor wykorzystuje autobiograficzne doświadczenie, lecz buduje bohatera, przez którego pokazuje obozową mentalność od środka. To rozróżnienie jest szczególnie ważne w wypracowaniu.

Rampa, transport, „Kanada” – obóz jako system ekonomiczny

Scena przyjazdu transportu jest jednym z najmocniejszych obrazów mechanizmu lagru. Ludzie przywożeni do obozu nie wiedzą, co ich czeka. Więźniowie pracujący przy rozładunku muszą działać szybko, wykonując polecenia i jednocześnie próbując zdobyć żywność lub rzeczy, które zwiększą ich własną szansę przeżycia. Mienie deportowanych zostaje włączone w obozowy obieg. Obóz zabija ludzi, ale jednocześnie „żyje” z ich rzeczy. Ten paradoks ujawnia pełne uprzedmiotowienie człowieka.

Słowo „Kanada” należy do obozowego żargonu i kojarzy się z miejscem obfitości – z rzeczami odebranymi przywożonym. Sama nazwa pokazuje zmianę języka: rzeczywistość zbrodni otrzymuje codzienne, niemal handlowe określenia. Dzięki temu przemoc może zostać potraktowana jak rutyna pracy.

Człowiek zlagrowany

CKE używa tego pojęcia wprost. Człowiek zlagrowany to więzień, którego sposób myślenia i zachowania został przystosowany do reguł obozu. Nie oznacza to po prostu „człowieka złego”. System celowo tworzy warunki, w których głód, strach, selekcja, hierarchia i konkurencja osłabiają solidarność. Człowiek uczy się reagować przede wszystkim na to, co zwiększa szansę przetrwania. Cudze cierpienie może stać się elementem tła, a moralny odruch – zagrożeniem dla własnego życia.

Mechanizm lagru	Skutek dla człowieka	Jak to wykorzystać w odpowiedzi
głód i niedobór	Jedzenie oraz rzeczy stają się ważniejsze niż dawne normy społeczne.	Pokaż walkę o podstawowe zasoby i zmianę hierarchii wartości.
stały kontakt ze śmiercią	Śmierć przestaje być wydarzeniem wyjątkowym; może być odbierana z pozorną obojętnością.	Nie nazywaj tej obojętności „brakiem uczuć” bez wyjaśnienia, że jest mechanizmem przystosowania.
hierarchia więźniarska	System różnicuje ofiary i wymusza zależności; chwilowe przywileje mogą decydować o przeżyciu.	Wyjaśnij, że obóz ogranicza solidarność, bo premiuje zachowania użyteczne dla systemu.
język rutyny	Zbrodnia zostaje opisana kategoriami pracy, transportu, rzeczy i organizacji.	Połącz styl narracji z dehumanizacją – język naśladuje świat, w którym człowiek został sprowadzony do funkcji.
selekcja i anonimowość tłumu	Jednostka traci imię oraz osobną historię.	Zwróć uwagę na masowość i tempo, które uniemożliwiają normalną relację człowiek–człowiek.

Jak CKE pyta o wojnę i okupację?

Ten zestaw bardzo dobrze pokazuje, że w zadaniach dotyczących wojny i okupacji sama znajomość faktów historycznych nie wystarcza. Trzeba umieć połączyć treść lektury z mechanizmem systemu totalitarnego, rozpoznać konsekwencje sytuacji granicznej, odczytać sposób budowania sensu przez język oraz wykorzystać środki stylistyczne w interpretacji poezji.

W arkuszach szczególnie mocno wracają cztery obszary: „Inny świat” i moralność w łagrze, opowiadania Tadeusza Borowskiego i doświadczenie lagru, poezja Krzysztofa Kamila Baczyńskiego oraz pytanie o to, co wojna robi z więziami, kulturą, pamięcią i człowieczeństwem.

JAK KORZYSTAĆ Z TEJ CZĘŚCI

Najpierw rozwiąż zadanie bez zaglądania do odpowiedzi. Potem porównaj swoją odpowiedź z zasadami oceniania. Na końcu przeczytaj sugestię: nie podaje ona gotowego zdania do nauczenia się, tylko pokazuje **operację**, którą trzeba wykonać, aby zdobyć punkt.

Zadanie 1 (0–1)

Przeczytaj poniższy fragment utworu literackiego.

Gustaw Herling-Grudziński

„Inny świat”

Stary Kozak miał syna w Czerwonej Armii, młodego lejtnanta wojsk pancernych, którego fotografia stała w baraku w posrebrzanych ramkach obok pryczy ojca. [...] Pamfilow kochał młodego Saszę miłością zupełnie zwierzęcą. [...]

Tego przywiązania nie osłabiał nawet fakt, że nie spotykało się ono z pełną wzajemnością. [...]

Więźniowie mogą otrzymywać listy bez ograniczeń, wysyłać zaś jeden na miesiąc; Pamfilow nie omijał żadnej okazji, aby się upomnieć o znak życia od syna – jedyną rzecz, która nadawała sens jego własnemu życiu. [...]

W marcu 1941 roku Pamfilow otrzymał wreszcie list od syna. [...] Sasza donosił, że nie będzie teraz pisywał przez dłuższy czas, bo nie pozwoli mu na to pilne zajęcia. Ale stereotypowy wstęp listu o potężnym Związku Sowieckim i „naszej socjalistycznej ojczyźnie” miał teraz więcej niż zazwyczaj goryczy i kończył się zdaniem, w którym syn usprawiedliwiał i pochwalał nawet aresztowanie ojca jako „przejaw historycznej konieczności”.

Gustaw Herling-Grudziński, *„Inny świat”*, Warszawa 1998.

Na podstawie przytoczonego fragmentu „Innego świata” Gustawa Herlinga-Grudzińskiego wyjaśnij, jak system totalitarny wpływa na relacje międzyludzkie.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2

Przeczytaj poniższy fragment utworu literackiego.

Gustaw Herling-Grudziński

„Inny świat”

45 autorskich zadań maturalnych

To nie są zadania CKE. Zostały opracowane tak, aby ćwiczyć podobne operacje egzaminacyjne, ale nie kopiować istniejących arkuszy. Rdzeń zestawu tworzą: „Proszę państwa do gazu” Tadeusza Borowskiego, fragmenty „Innego świata” Gustawa Herlinga-Grudzińskiego, „Zdążyć przed Panem Bogiem” Hanny Krall oraz wybrane wiersze Krzysztofa Kamila Baczyńskiego i Tadeusza Różewicza. Tadeusz Gajcy pojawia się jako materiał uzupełniający i kontekst porównawczy.

WAŻNE Autorskie projekty okładek umieszczone w tej części są materiałem dydaktycznym. Nie są reprodukcjami rzeczywistych wydań książek. Ich zadaniem jest ćwiczenie odczytywania elementu graficznego jako interpretacji utworu.

I. Najpierw porządek: pojęcia, status tekstów, sposób czytania

W tej epoce łatwo stracić punkt przez jedno nieprecyzyjne pojęcie. Najpierw uporządkuj podstawy: czym różni się łagier od łagru, czym jest zlagrowanie i jak literatura świadectwa łączy fakt z indywidualną perspektywą.

Zadanie 1. (0–2 pkt)

Dopasuj pojęcie do właściwego objaśnienia.

Pojęcie	Objaśnienie
1. łagier	A. sowiecki obóz pracy przymusowej
2. łagier	B. proces przystosowania więźnia do nieludzkich reguł obozu
3. zlagrowanie	C. niemiecki obóz koncentracyjny
4. dehumanizacja	D. pozbawianie człowieka cech i praw przysługujących osobie
5. literatura świadectwa	E. zapis doświadczenia historycznego oparty na relacji uczestnika lub świadka

Odpowiedź: 1. 2. 3. 4. 5.

Zadanie 2. (0–2 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń. Zaznacz P albo F.

Stwierdzenie	P	F
„Zdążyć przed Panem Bogiem” jest lekturą obowiązkową poznawaną w całości na poziomie podstawowym.	☐	☐
„Inny świat” jest w aktualnej podstawie programowej poznawany w całości.	☐	☐
Tadeusz Różewicz znajduje się w wykazie poetów, których wybrane wiersze omawia się na poziomie podstawowym.	☐	☐
Tadeusz Gajcy jest wskazany w podstawie programowej jako obowiązkowy poeta poziomu podstawowego.	☐	☐

Zadanie 3. (0–3 pkt)

Uzupełnij tabelę. Przy każdym tekście nazwij dominującą formę wypowiedzi i jedną cechę perspektywy, która wpływa na sposób przedstawiania doświadczenia granicznego.

Tekst	Forma / gatunek	Cecha perspektywy
-------	-----------------	-------------------

T. Borowski, „Proszę państwa do gazu”		
G. Herling-Grudziński, „Inny świat”		
H. Krall, „Zdążyć przed Panem Bogiem”		

Zadanie 4. (0–2 pkt)

Uczeń napisał: „Literatura wojny i okupacji powstawała wyłącznie w latach 1939–1945 i przedstawia przede wszystkim walkę zbrojną”. Oceń to zdanie i popraw je tak, aby było zgodne z materiałem maturalnym.

.....

.....

.....

Zadanie 5. (0–3 pkt)

Przeanalizuj schemat: SYSTEM PRZEMOCY → WARUNKI SKRAJNE → PRZYSTOSOWANIE → ZMIANA ZACHOWANIA → PROBLEM ODPOWIEDZIALNOŚCI. Wykaż, że można go zastosować zarówno do „Proszę państwa do gazu”, jak i do „Innego świata”. Przy każdym utworze podaj jeden konkretny przykład i nazwij co najmniej dwa ogniwa schematu.

JAK MYŚLEĆ? Nie streszczaj całej sceny. W każdym utworze zacznij od mechanizmu systemu, potem pokaż, jak zmienia on warunki wyboru człowieka, i dopiero na końcu przejdź do oceny zachowania.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 6. (0–2 pkt)

Wybierz zdanie, które najlepiej wyjaśnia pojęcie „sytuacji granicznej” w odniesieniu do literatury wojny i okupacji, a następnie uzasadnij wybór jednym przykładem z dowolnego tekstu z tej części.

A.	Sytuacja graniczna to każda scena, w której bohater przeżywa silne emocje.
B.	Sytuacja graniczna zmusza człowieka do działania w warunkach skrajnego zagrożenia, kiedy normalne reguły życia zostają zachwiane lub przestają działać.
C.	Sytuacja graniczna oznacza wyłącznie bezpośrednie zagrożenie śmiercią podczas walki zbrojnej.

.....

.....

.....

Wielki sprawdzian

50 pytań na podstawie sprawdzianów wydawnictw

Powtórka wiedzy ze szkoły • 113 punktów

Po co ten sprawdzian?

Ten zestaw został zbudowany po analizie testów szkolnych, kluczy odpowiedzi i materiałów ćwiczeniowych. Polecenia są autorskie: nie kopiują zadań wydawnictw, zadań CKE ani wcześniejszych 45 zadań z tego ebooka, ale sprawdzają te same obszary wiedzy, które regularnie wracają na kartkówkach i sprawdzianach.

To nie jest próbny arkusz maturalny. Jest to solidny sprawdzian szkolny: łączy wiedzę o epoce, poezji i lekturach z krótką interpretacją, uzasadnianiem oraz syntezą.

Najpierw rozwiąż cały zestaw bez zaglądania do teorii. Dopiero potem przejdź do klucza. W odpowiedziach otwartych liczy się konkretny przykład: nazwij zjawisko, przywołaj przykład i dopowiedz, co ten przykład udowadnia.

Zakres	Zadania	Punkty
I. Epoka, realia i pojęcia	1–10	26
II. Poezja wojny i okupacji	11–22	23
III. Tadeusz Borowski	23–30	17
IV. Gustaw Herling-Grudziński, „Inny świat”	31–40	23
V. Hanna Krall, „Zdążyć przed Panem Bogiem”	41–47	14
VI. Synteza	48–50	10

I. Epoka, realia i pojęcia

Sprawdź, czy umiesz poruszać się po podstawowych faktach, terminach i kontekstach wojny i okupacji.

Zadanie 1. (4 pkt)

Uporządkuj chronologicznie wydarzenia. Wpisz cyfry 1–8 – od najwcześniejszego do najpóźniejszego.

WOJNA I OKUPACJA/WSPÓŁCZESNOŚĆ

- ☐ powstanie warszawskie
- ☐ zbrodnia katyńska
- ☐ agresja ZSRR na Polskę
- ☐ powstanie w getcie warszawskim
- ☐ pakt Ribbentrop–Mołotow
- ☐ wyzwolenie KL Auschwitz
- ☐ wybuch II wojny światowej
- ☐ zakończenie II wojny światowej w Europie

Zadanie 2. (3 pkt)

Połącz termin z właściwym objaśnieniem. Każdego objaśnienia użyj tylko raz.

Termin	Objaśnienie
A. tajne komplety	1. uliczna akcja zatrzymywania przypadkowych osób
B. kenkarta	2. nielegalne drukowanie i rozpowszechnianie polskich tekstów
C. gadzinówka	3. tajne nauczanie prowadzone poza oficjalnym systemem
D. łapanka	4. dokument tożsamości wydawany przez okupanta
E. konspiracyjny obieg wydawniczy	5. pogardliwe określenie prasy kontrolowanej przez okupanta

Odpowiedź: A–..... B–..... C–..... D–..... E–.....

Zadanie 3. (2 pkt)

Podaj dwa różne przejawy życia kulturalnego w okupowanej Polsce i przy każdym wyjaśnij krótko, dlaczego takie działanie można uznać za formę oporu wobec okupanta.

.....

.....

.....

Zadanie 4. (3 pkt)

Przyporządkuj utwory do dwóch grup: powstałe w czasie wojny oraz będące późniejszym literackim rozrachunkiem z wojną. Wpisz tytuły do właściwych rubryk.

- K.K. Baczyński „Ten czas”
- T. Gajcy „Wczorajszemu”
- T. Różewicz „Ocalony”
- T. Borowski „Proszę państwa do gazu”
- G. Herling-Grudziński „Inny świat”
- H. Krall „Zdążyć przed Panem Bogiem”

Tworzone podczas wojny	Późniejszy rozrachunek / świadectwo
.....	
.....	

Co naprawdę sprawdza to pytanie?

To pytanie sprawdza, czy potrafisz połączyć dwa plany czasowe reportażu. W czasie wojny Edelman funkcjonuje w świecie Zagłady, gdzie możliwości ocalenia są minimalne, a walka o życie oznacza czasem wyciągnięcie jednej osoby z tłumu przeznaczonego do deportacji, próbę odwleczenia śmierci albo opór wobec systemu. Po wojnie jako lekarz kardiolog znów walczy o pojedynczego człowieka – tym razem narzędziem jest medycyna. Oba doświadczenia spina przekonanie, że jedno życie ma wartość.

Najbezpieczniejsza droga przez utwór

Wojna – ratowanie jednostki w świecie masowej śmierci

Edelman wspomina Umschlagplatz i próby wyciągania pojedynczych osób z tłumu. W warunkach Zagłady nie może uratować wszystkich, ale znaczenie ma każda ocalona osoba i każda chwila odebrana maszynie śmierci.

Powstanie – walka nie tylko o biologiczne przetrwanie

Opór zbrojny jest także próbą odzyskania sprawczości i decyzji o własnym losie. W sytuacji, w której zwycięstwo jest praktycznie niemożliwe, walka może oznaczać sprzeciw wobec biernego poddania się Zagładzie.

Po wojnie – lekarz „ściga się” ze śmiercią

Edelman jako kardiolog próbuje przedłużyć życie pacjentów. Medycyna daje możliwości, których w getcie niemal nie było: diagnozę, zabieg, terapię, odpowiedzialną decyzję.

Jedna zasada łączy dwa czasy

Wojenną i powojenną perspektywę spina wartość pojedynczego życia. Reportaż nie pozwala, by człowiek rozplynął się w liczbach – zarówno w getcie, jak i w szpitalu liczy się konkretna osoba.

Pytania naprowadzające

- Co w warunkach getta można nazwać walką o życie, skoro nie ma realnej możliwości ocalenia wszystkich?
- Jak doświadczenie Umschlagplatzu wraca w powojennej pracy Edelmana?
- Co zmienia się między walką wojenną a medyczną, a co pozostaje wspólne?
- Dlaczego tytuł reportażu dobrze spina oba plany czasowe?
- Jak jednostkowa perspektywa przeciwstawia się masowości śmierci?

Możliwe kierunki tezy

Nie ucz się tych zdań na pamięć. Potraktuj je jako punkt wyjścia do sformułowania własnego stanowiska.

- Walka o życie zmienia swoje środki wraz z warunkami historycznymi, ale jej sens pozostaje podobny: chodzi o obronę konkretnego człowieka przed anonimową śmiercią.
- Doświadczenie wojny kształtuje powojenną etykę Edelmana – lekarz nadal próbuje „zdążyć” i wyrwać jednostkę spośród tych, którym grozi śmierć.
- Reportaż Krall pokazuje ciągłość odpowiedzialności za życie: w getcie jest to walka niemal bez środków, po wojnie – świadome wykorzystanie wiedzy medycznej, lecz w obu przypadkach stawką pozostaje pojedynczy człowiek.

Kontekstownik

Kontekst	Funkcja	Jak wykorzystać
A. Camus, „Dżuma”	potwierdzenie	Doktor Rieux walczy o chorych mimo świadomości, że nie pokona śmierci raz na zawsze. Zestaw etos lekarza i wartość pojedynczego życia z powojenną postawą Edelmana.
G. Herling-Grudziński, „Inny świat”	kontrast	W tańgrze walka o biologiczne przeżycie bywa narzędziem, którym system wymusza kompromisy

Utwór / materiał	Co przywołać?	Co to może udowodnić?
Baczyński	Konflikt między pragnieniem życia, miłości i młodości a obowiązkiem walki.	Wartości mogą prowadzić do wyboru sprzecznego z osobistym szczęściem.

Dobór drugiego utworu

Możliwe teksty
„Antygona” – bohaterka płaci życiem za wierność prawu boskiemu i rodzinnemu. „Kamienie na szaniec” – służba i przyjaźń wymagają realnego ryzyka. „Dżuma” – konsekwentna służba innym oznacza rezygnację z własnego komfortu i bezpieczeństwa.

Konteksty do wyboru

Konteksty
- etyczny – konflikt wartości i odpowiedzialność za konsekwencje decyzji; - egzystencjalny – człowiek określa siebie przez wybory podejmowane w sytuacji granicznej.
PUŁAPKA Nie zakładaj, że każda ofiara automatycznie jest moralnie słuszna. Trzeba wyjaśnić, jakiej wartości służy i jakie skutki powoduje.

Szybki plan

Teza / hipoteza	
Argument 1 – lektura obowiązkowa	
Przykład + interpretacja	
Argument 2 – drugi utwór	
Dwa konteksty i ich funkcja	
Wniosek	

TEMAT 10

Kiedy solidarność staje się źródłem siły?

W pracy odwołaj się do lektury obowiązkowej, innego utworu literackiego oraz wybranych kontekstów.

Co trzeba rozważyć?

Solidarność może dawać wsparcie psychiczne, umożliwiać praktyczne przetrwanie i chronić poczucie wspólnoty. Warto jednak pokazać, że w systemach opresyjnych solidarność jest celowo utrudniana, dlatego jej pojawienie się ma szczególne znaczenie.

Możliwe stanowiska

- Solidarność wzmacnia człowieka, ponieważ przeciwstawia izolacji poczucie wspólnego sensu i odpowiedzialności.

MONIKA ANDRULEWICZ

WSPÓŁCZESNOŚĆ

Kompletny warsztat maturalny

... człowiek
nie jest z tego świata,
nie z tej ziemi,
jest z przyszłości,
lub pamięci.

T. Różewicz

”

SERIA
MATURA

teoria • zadania • wielki sprawdzian • matura ustna • wypracowanie

WSPÓŁCZESNOŚĆ

Teoria potrzebna do zdania matury

Współczesność jest najtrudniejsza do zamknięcia w prostych ramach, ponieważ – inaczej niż romantyzm czy pozytywizm – nie tworzy jednego programu artystycznego. Po 1945 roku obok siebie rozwijają się bardzo różne sposoby myślenia o literaturze i świecie. Pisarze próbują opisać doświadczenie wojny, totalitaryzmu, życia w państwie komunistycznym, kryzys dawnych wartości, przemiany społeczne po 1989 roku, rozwój kultury masowej, problem wolności, samotności, pamięci i odpowiedzialności.

W aktualnej podstawie programowej współczesność została podzielona na literaturę lat 1945–1989 – krajową i emigracyjną – oraz literaturę po 1989 roku. W naszym ebooku granicę przyjmujemy praktycznie: zaczynamy od „Dżumy” Alberta Camusa. Literatura bezpośrednio związana z wojną, Zagładą i doświadczeniem obozowym – Borowski, Herling-Grudziński, Krall, Baczyński – została omówiona w tomie „Wojna i okupacja”.

Współczesność na maturze jest szczególnie przydatna, ponieważ dostarcza tekstów do tematów dotyczących zła, cierpienia, odpowiedzialności, poświęcenia, wolności, totalitaryzmu, manipulacji, języka jako narzędzia władzy, buntu, konfliktu pokoleń, norm społecznych, pamięci, znaczenia miejsca, podróży, spotkania z Innym, przemian społecznych, samotności jednostki, relacji człowieka ze wspólnotą, prawdy i kłamstwa oraz sposobów zachowania człowieczeństwa w niesprzyjających warunkach.

JAK KORZYSTAĆ Z TEJ CZĘŚCI Najpierw opanuj trzy wielkie lektury: „Dżumę”, „Rok 1984” i „Tango”. To one dają najszerzy bank problemów do matury ustnej i wypracowania. Potem dołącz cztery krótsze teksty: „Górą «Edek»”, „Miejsce”, „Profesor Andrews w Warszawie” i „Podróż z Herodotem”. Poezji współczesnej nie ucz się przez katalog tytułów. Naucz się rozpoznawać sposób myślenia i język poetów.

Współczesność na maturze – aktualny zakres

Na poziomie podstawowym trzy najważniejsze współczesne utwory poznawane w całości to:

Autor i utwór	Status	Co maturzysta powinien naprawdę umieć?
Albert Camus, „Dżuma”	lektura obowiązkowa w całości	Wyjaśnić paraboliczny charakter utworu, symbolikę dżumy, różne postawy wobec zła, problem cierpienia, solidarności, poświęcenia, odpowiedzialności i przyjaźni.
George Orwell, „Rok 1984”	lektura obowiązkowa w całości	Rozumieć mechanizmy państwa totalitarnego, rolę propagandy, terroru, kontroli języka i pamięci, znaczenie nowomowy, dwójmyślenia oraz proces niszczenia wolności jednostki.
Sławomir Mrożek, „Tango”	lektura obowiązkowa w całości	Wyjaśnić konflikt pokoleń, bunt Artura, problem wolności i norm, groteskę, znaczenie Edka i finałowego tanga oraz mechanizm przechodzenia od anarchii do rządów brutalnej siły.

4. Tadeusz Kantor – pamięć wchodzi na scenę

Tadeusz Kantor, „Umarła klasa”, premiera 1975, Cricot 2.

CO WIDZIMY?

Na scenie pojawiają się starcy siedzący w szkolnych ławkach i manekiny przypominające dzieci. Realny aktor, przedmiot i figura sztucznego ciała istnieją obok siebie. Spektakl nie odtwarza po prostu szkolnej lekcji.

NA CO PATRZEĆ?

- szkolne ławki – materialny ślad przeszłości
- manekiny dzieci – powrót tego, czego nie można naprawdę odzyskać
- stare ciała aktorów obok dziecięcych figur – zderzenie czasu przeszłego z teraźniejszym
- przedmiot jako współbohater – pamięć zostaje zakotwiczona w rzeczach

CO TO ZNACZY?

Kantor buduje „teatr pamięci”: przeszłość nie wraca jako wierna rekonstrukcja, lecz jako fragment, obraz, przedmiot i obsesyjnie powracające wspomnienie. Teatr staje się jednocześnie plastyką, działaniem i refleksją o śmierci.

POŁĄCZ Z LITERATURĄ

„Miejsce” Stasiuka – przestrzeń zachowuje ślad nieobecnych ludzi. „Profesor Andrews w Warszawie” – doświadczenie historii wpisane w codzienność. Miłosz i Herbert – odpowiedzialność pamięci wobec przeszłości.

DO MATURY

Pamięć • czas • dzieciństwo • przemijanie • śmierć • przedmiot jako nośnik historii.

50 zadań autorskich w stylu CKE

ZASADA TEGO ZESTAWU Nie pytamy przede wszystkim „co pamiętasz?”, tylko „co potrafisz zrobić z tekstem i wiedzą?”. Dlatego wiele zadań łączy dwa utwory, wymaga przejścia od definicji do przykładu, zestawia literaturę z tekstem kultury albo każe zbudować wniosek obejmujący kilka dzieł. Odpowiedzi i kryteria punktowania znajdują się dopiero na końcu.

W zestawie świadomie wracają teksty z wcześniejszych epok. Tak działa matura: współczesność nie jest osobną wyspą, lecz częścią całej historii literatury. Przy trudniejszych zadaniach w kluczu znajdziesz także krótki tok rozumowania.

„Dżuma”: zło, odpowiedzialność, solidarność**Zadanie 1****0–3 pkt**

Solidarność jako decyzja moralna

DEFINICJA ROBOCZA Solidarność to gotowość do współodpowiedzialności za innych także wtedy, gdy nie przynosi ona bezpośredniej korzyści osobie działającej.

Uzupełnij tabelę. W każdym przypadku nazwij działanie bohatera i rozstrzygnij, w jaki sposób realizuje ono podaną definicję solidarności.

Bohater	Konkretne działanie	Co w nim świadczy o solidarności?
Bernard Rieux		
Raymond Rambert		
Joseph Grand		

Zadanie 2**0–2 pkt**

Cierpienie niewinnego: Camus i „Księga Hioba”

Zestaw „Dżumę” Alberta Camusa z biblijną „Księgą Hioba”. Sformułuj:

- 1) jedno wspólne pytanie, które oba utwory stawiają wobec cierpienia;
- 2) jedną istotną różnicę w sposobie poszukiwania odpowiedzi na to pytanie.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 12

0-3 pkt

Obietnica idealnego państwa – Orwell i Żeromski

Rozważ poniższe stwierdzenie:

„Im bardziej państwo obiecuje idealny porządek, tym uważniej trzeba sprawdzać, co dzieje się z człowiekiem w praktyce”.

Uzasadnij jego trafność, zestawiając oficjalny obraz Oceanii z „Roku 1984” i wizję szklanych domów z „Przedwiośnia”. Zwróć uwagę na różnicę między funkcją obu wizji.

.....

.....

.....

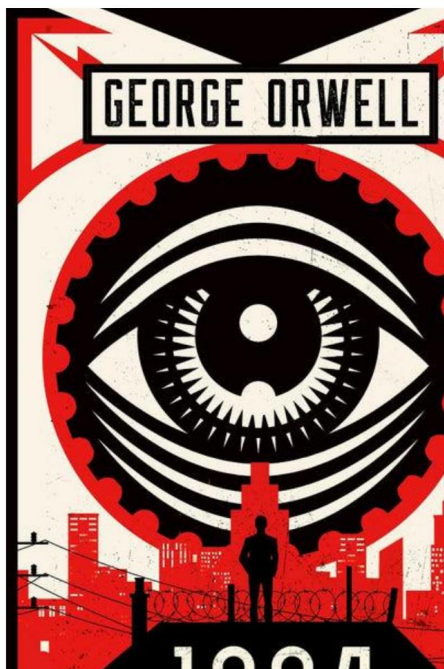
.....

.....

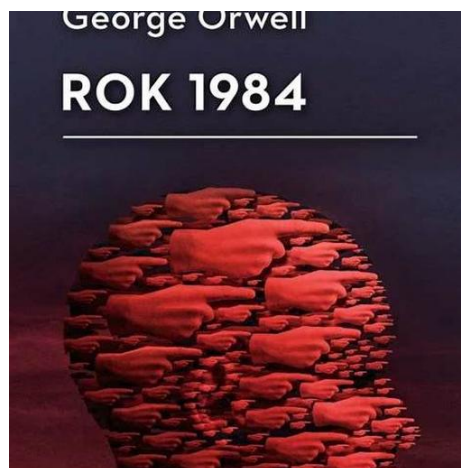
Zadanie 13

0-4 pkt

Dwie okładki „Roku 1984” – dwa mechanizmy zniewolenia

A – oko i samotna postać

B – zwiokrotnione dłonie

Wyjaśnij, jaki inny mechanizm zniewolenia eksponuje każda z okładek. Następnie rozstrzygnij, która z nich trafniej pokazuje PROCES niszczenia indywidualności Winstona, i uzasadnij wybór jednym wydarzeniem z powieści.

.....

.....

.....

.....

I. Epoka, historia, filozofia i kultura po 1945 roku**Zadanie 1. Chronologia i punkty zwrotne (0–2)**

Uporządkuj wydarzenia od najwcześniejszego do najpóźniejszego. Wpisz cyfry 1–6. Następnie wskaż dwa wydarzenia, które bezpośrednio zmieniły warunki funkcjonowania literatury w Polsce.

Kolejność	Wydarzenie
	koniec II wojny światowej
	narodziny drugiego obiegu wydawniczego
	wprowadzenie stanu wojennego
	polski Październik i odwilż
	zmiana ustroju politycznego w Polsce
	narzucenie socrealizmu jako oficjalnej doktryny artystycznej

Dwa wydarzenia szczególnie ważne dla warunków twórczości:

.....

.....

.....

Zadanie 2. Pojęcia, które porządkują epokę (0–3)

Połącz pojęcia z definicjami. Dwa objaśnienia są zbędne.

Pojęcia	Definicje
1. socrealizm	A. nieoficjalny obieg publikacji funkcjonujący poza kontrolą państwa
2. cenzura prewencyjna	B. okres złagodzenia represji i częściowego poszerzenia swobody twórczej po stalinizmie
3. drugi obieg	C. program podporządkowujący sztukę celom ideologicznym państwa
4. odwilż	D. twórczość powstająca poza krajem, często podejmująca tematy niemożliwe do swobodnego publikowania w PRL
5. literatura emigracyjna	E. kontrolowanie tekstu przed jego publikacją i usuwanie treści niewygodnych dla władzy
6. Nowa Fala	F. formacja poetycka związana z krytyką propagandy, oficjalnego języka i fałszowania rzeczywistości
	G. kierunek nastawiony na wyłączone naśladowanie sztuki antycznej

Współczesność na maturze ustnej

Jak samodzielnie przygotować odpowiedzi do pytań jawnych 2026–2028

JAK PRACOWAĆ Z TYM ROZDZIAŁEM Nie znajdziesz tu gotowych wypowiedzi do nauczenia się na pamięć. Przy każdym pytaniu dostajesz problem, najważniejsze miejsca w tekście, pytania naprowadzające, początki tezy, kontekstownik, pułapki, plan własnej wypowiedzi i kartę samooceny. To ma być warsztat mówienia, a nie magazyn gotowców.

POTRZEBUJESZ PEŁNYCH, MODELOWYCH ODPOWIEDZI?

Gotowe odpowiedzi do wszystkich 76 pytań jawnych są w ebooku „**Opracowane pytania 2026–2028**” w sklepie Zdaj Dobrze. Ten rozdział wykorzystaj najpierw do samodzielnego zbudowania wypowiedzi.

Co musi znaleźć się w dobrej odpowiedzi?

- Wyrażna odpowiedź na problem z pytania – nie samo omówienie lektury.
- Co najmniej dwa funkcjonalnie dobrane elementy wskazanego utworu.
- Po każdym przykładzie wyjaśnienie: co on udowadnia w odniesieniu do pytania.
- Kontekst, który potwierdza, komplikuje albo kontrastuje problem.
- Wniosek wynikający z argumentacji, a nie powtórzenie pierwszego zdania.

ZAMIAST OPOWIADAĆ Nie prowadź wypowiedzi według kolejności wydarzeń. Wybieraj tylko to, co odpowiada na problem. Po przykładzie dopowiadaj: „To pokazuje...”, „Ta scena ujawnia...”, „Ten mechanizm pozwala zrozumieć...”, „Kontekst komplikuje problem, ponieważ...”.

Piętnaście pytań – jedna epoka, różne problemy

Nr	Główny problem	Najważniejsze miejsca / mechanizmy
62	poświęcenie, odpowiedzialność, solidarność	Rieux, Tarrou, Rambert
63	cierpienie, śmierć, sens działania	śmierć dziecka, Rieux, Paneloux
64	przyjaźń w sytuacji granicznej	Rieux i Tarrou, wspólna walka, kąpiel w morzu
65	postawy wobec zła	Rieux, Tarrou, Rambert, Paneloux, Cottard
66	utopia i totalitaryzm	hierarchia Oceanii, kontrola, bieda, fałszowanie rzeczywistości
67	wolność zewnętrzna i wewnętrzna	dziennik, pamięć, Julia, pokój 101
68	propaganda i sterowanie zbiorowością	Dwie Minuty Nienawiści, Goldstein, statystyki, historia
69	język jako narzędzie kontroli	nowomowa, Syme, redukcja słownika, slogany
70	bunt i jego skutki	Stomil i Eleonora, Artur, Edek
71	konflikt pokoleń i odwrócenie ról	Artur kontra rodzice, tradycja kontra swoboda
72	normy, wolność, chaos	dom Stomila, ślub Artura, przejęcie władzy przez Edka
73	intertekstualność	Edek Mroźka w rzeczywistości Nowakowskiego
74	miejsce, pamięć, tożsamość	nieistniejąca cerkiew, opowieść, ślad
75	perspektywa obcego i stan wojenny	język, wojsko, sklepy, dezorientacja Andrews
76	podróż jako poznanie	Indie, granica języka, Herodot, pokora

62. Co skłania człowieka do poświęceń?

PYTANIE JAWNE

Co skłania człowieka do poświęceń? Omów zagadnienie na podstawie „Dżumy” Alberta Camusa. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

Co naprawdę sprawdza to pytanie?

Pytanie nie oczekuje katalogu „dobrych bohaterów”. Trzeba pokazać motywację do działania dla innych: poczucie obowiązku, solidarność, więź, odpowiedzialność za wspólnotę albo sprzeciw wobec cierpienia. W „Dżumie” ważne jest także to, że poświęcenie nie musi wynikać z wiary w pewne zwycięstwo.

Rozłóż pytanie na trzy części

ZAGADNIENIE	UTWÓR PODSTAWOWY	KONTEKST
motywacje poświęcenia	„Dżuma” – decyzje bohaterów wobec epidemii	kontekst, który pokazuje inne źródło lub cenę poświęcenia

Najbezpieczniejsza droga przez utwór**Rieux – praca zamiast heroiczych deklaracji**

Doktor zostaje przy chorych, wykonuje obowiązek i nie uzależnia pomocy od pewności, że epidemia zostanie raz na zawsze pokonana.

WNIOSEK Z TROPU Poświęcenie może wynikać z odpowiedzialności za konkretnego człowieka, a nie z pragnienia sławy.

Tarrou – świadomy wybór strony

Organizuje oddziały sanitarne i chce zmniejszać cierpienie, ponieważ nie godzi się na bierność wobec zła.

WNIOSEK Z TROPU Poświęcenie może być formą moralnego buntu przeciwko złu.

Rambert – rezygnacja z prywatnego szczęścia

Mimo możliwości ucieczki zostaje w Oranie i przyłącza się do wspólnej walki.

WNIOSEK Z TROPU Solidarność z ludźmi może okazać się silniejsza niż interes jednostki.

Pytania naprowadzające

- Co różni obowiązek Rieux od heroizmu rozumianego jako spektakularny czyn?
- Dlaczego Tarrou uważa bierność wobec cierpienia za moralnie niewystarczającą?
- Co sprawia, że Rambert zmienia decyzję?
- Czy poświęcenie wymaga nadziei na zwycięstwo?
- Jaka jest cena poświęcenia w świecie epidemii?

Zbuduj własną tezę

Nie ucz się gotowego zdania. Dokończ jeden z początków tak, aby naprawdę odpowiadał Twojemu rozumieniu problemu.

- Człowiek jest gotów poświęcić własny komfort, gdy...
- Źródłem poświęcenia może być nie tylko miłość, lecz także...
- W sytuacji zagrożenia solidarność staje się szczególnie ważna, ponieważ...

Moja teza:

.....

Temat 1

poziom podstawowy

Poczucie odpowiedzialności za drugiego człowieka a podejmowane decyzje.

W pracy odwołaj się do: lektury obowiązkowej, innego utworu literackiego (może to być również utwór poetycki) oraz wybranych kontekstów.

Jak czytać temat: Nie pytaj tylko, kto „jest odpowiedzialny”. Pokaż, co rodzi poczucie odpowiedzialności, kiedy zaczyna ono wpływać na wybór i jaką cenę może mieć decyzja podjęta z myślą o innych.

Współczesność – możliwe tropy

- „Dżuma” – Rieux, Tarrou i Rambert: odpowiedzialność jako działanie mimo braku gwarancji zwycięstwa.
- „Rok 1984” – kontrast: system próbuje zniszczyć odpowiedzialność wobec bliskich i zastąpić ją lojalnością wobec Partii.
- Herbert – etyka wierności zasadom i odpowiedzialności za słabszych.

Inne lektury, które dobrze pracują

- „Antygona” – odpowiedzialność wobec rodziny i prawa boskiego.
- „Zdążyć przed Panem Bogiem” – odpowiedzialność lekarza za pojedyncze życie.
- „Lalka” – odpowiedzialność Wokulskiego za innych i jej granice.

Konteksty, które mogą coś wniesić:

- etyka odpowiedzialności – czym różni się od posłuszeństwa?
- historyczny: sytuacja graniczna jako próba odpowiedzialności
- społeczny: odpowiedzialność jednostki wobec wspólnoty

UWAŻAJ Nie utożsamiaj odpowiedzialności z poświęceniem. Czasem oznacza ona konsekwentne wykonywanie obowiązku, a nie spektakularną ofiarę.

Temat 2

poziom podstawowy

Cena wolności w życiu człowieka.

W pracy odwołaj się do: lektury obowiązkowej, innego utworu literackiego (może to być również utwór poetycki) oraz wybranych kontekstów.

Jak czytać temat: Temat wymaga pokazania, że wolność nie jest stanem „robienia wszystkiego”. Może wymagać odwagi, samotności, ryzyka, rezygnacji z bezpieczeństwa albo przyjęcia odpowiedzialności za własne wybory.

Współczesność – możliwe tropy

- „Rok 1984” – próby zachowania wolności myślenia, pamięci i uczuć.
- „Tango” – wolność pozbawiona norm prowadzi do chaosu i otwiera drogę przemocy.
- Miłosz / Herbert – wolność wewnętrzna i wierność własnym wartościom.

Inne lektury, które dobrze pracują

- „Dziady cz. III” – wolność jednostki i narodu.
- „Antygona” – wolność sumienia przeciw nakazowi władzy.
- „Zbrodnia i kara” – fałszywie rozumiana wolność od norm moralnych.

Konteksty, które mogą coś wniesić:

- filozoficzny: wolność i odpowiedzialność w egzystencjalizmie
- polityczny: totalitaryzm jako system ograniczania wolności
- psychologiczny: lęk jako narzędzie rezygnacji z wolności

KARTA 2. Współczesność – od sceny do argumentu

Wybierz 3–4 konkretne sceny z lektur, które najlepiej znasz. Nie wpisuj motywów bez przykładu.

Utwór / scena	Co dokładnie się dzieje?	Mechanizm / decyzja / konflikt	Co to udowadnia?

DOBRY TEST Jeśli w ostatniej kolumnie wpisujesz tylko „wolność”, „miłość”, „władza” albo „pamięć”, to jeszcze nie jest wniosek. Zapisz pełny sąd, np. „Lęk może skłonić człowieka do rezygnacji z wartości, które w spokojnych warunkach uważał za nienaruszalne”.

Które dwie sceny dają Ci dwa RÓŻNE argumenty do tego samego tematu?

.....

.....

.....

.....

.....

KARTA 3. Dobieram drugi utwór

Drugi tekst ma wnosić nowy aspekt problemu – nie powinien być kopią pierwszego argumentu.

Temat / problem:

.....

.....

.....

.....

.....

Argument 1 – co udowodnię lekturą obowiązkową?

.....

.....

.....

.....

.....

Lektura obowiązkowa + konkretna scena:

.....

.....

.....

.....

.....